

Les terres de Jaume I

Jaume I va ser l'home que va plasmar definitivament les terres de Catalunya, el País Valencià i les Illes. Una terra estimada que el va veure voler, guerrear i regnar.

El seu sobrenom —*El Conqueridor*— és el sobrenom del rei més conegut a la nostra terra, on el poble, als set-cents anys llargs de la seva mort, encara l'identifica: El Conqueridor no és un altre que el bon rei Jaume, Jaume I de Catalunya-Aragó, fill de Pere I i Maria de Montpeller, que incorporà a la casa de Barcelona els regnes de València i Mallorca, els dos territoris on la devoció per aquell que els portà el dret, la llengua i la bandera, arribà a límits inigualats. Jaume I ha entrat de fa molts anys en el terreny dels mites.

El seu mateix naixement, a Montpeller el 1208, relatat en les inoblidables pàgines de la *Crònica de Muntañer*, entra en el terreny de la llegenda: avorrida la seva mare pel rei Pere, aquesta hagué d'idear tota una estratagema per concebre l'hereu al tron. L'estratagema funcionà, però el monarca es mantingué tota la vida apartat del seu fill, el qual als tres anys va ser separat de la seua mare i lliurat a Simó de Monfort, com a promés d'una filla seua.

Després d'una llarga sèrie de peripecies, en les quals arribà a intervenir el papa en persona, es compleixen els designis de la mare i l'infant Jaume és lliurat als cavallers templers, que és feren càrrec, fins als nou anys, de la seua educació i de la del seu cosí Ramon Berenguer V de Provença.

Passada aquesta edat, un precoç Jaume I es dedica a intentar posar ordre en un regne d'Aragó convuls i esguerrat per diferències internes i lluites senyorials.

Als tretze anys, ja havia celebrat el seu primer matrimoni amb la infanta Elionor de Castella, de la unió de la qual naixeria el seu primogènit Alfons i que quedaria desfeta pocs anys després gràcies a una anul·lació del matrimoni, basada en el parentesc.

En 1225 Jaume I ja havia intentat assetjar Peníscola, un mena d'entrenament per a les fites que van marcar el període gloriós del seu regnat: les

Dalt, Palau dels comtes de Terra-saura, a Ciutadella. Baix, estàtua del monarca a Castelló.

grans conquestes de Mallorca i València.

La del reialme enmig de la mar fou ràpida. El setge de Ciutat tot just si durà tres mesos, i fou comandat pel rei en persona. Per tres vegades viatjaria el Conqueridor a les illes. Completà la seua victòria amb el sotmetiment dels darrers reductes musulmans, l'enfeudament de Menorca i la conquesta, a mans de l'arquebisbe de Tarragona, d'Eivissa.

Però mentre això passava ja s'havia iniciat també l'altra gran campanya: la presa d'Ares i Morella el 1232 marcà l'inici d'un camí que el menaria a València, la ciutat que el veuria triomfant i mort, i que el féu plorar d'emoció en veure la bandera de les

quatre barres onejant sobre les seues portes.

Per assetjar la capital el rei establí un campament fortificat al Puig de Santa Maria, on jurà que no tornaria a passar l'Ebre sense que València hagués caigut en les seues mans. Això

passava l'any 1238 i l'entrada victoriosa es produïa un nou d'octubre.

La conquesta de les terres meridionals li produí també més d'un conflicte, principalment amb l'hereu de la corona castellana, que pretenia apoderar-se de Xàtiva, però l'energia del rei i la intervenció de la seua segona muller, Violant d'Hongria, solucionaren el conflicte, amb la signatura del Tractat d'Almizra, que fixava novament —era l'any 1244— els límits de la conquesta.

Encara sobren energies al rei Conqueridor per recuperar Múrcia dels musulmans i regalar-la, en compliment dels acords, al sobirà de Castella. Amb aquesta darrera gran acció militar s'inicia el decliu del rei, al qual amargaren els darrers dies els desordres dels cristians de València i les discrepàncies amb els seus fills, legítims i il·legítims. Morí a València el 1276.

Aquesta és, amb quatre traços, la vida d'un rei que la tradició presenta com un home de gran alçada, bellesa i sensibilitat. L'home que Catalunya, el País Valencià i Mallorca veieren com el plasmador definitiu de la seua personalitat. □